

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ КЕРІВНИХ КАДРІВ КУЛЬТУРИ І МИС-
ТЕЦТВ
ІПКтаАМ
КАФЕДРА ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН

ЗАВДАННЯ ДЛЯ ДИСТАНЦІЙНОГО
НАВЧАННЯ З ДИСЦИПЛІНИ

БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ І ОХОРОНА ПРАЦІ

для здобувачів вищої освіти

Галузь знань 01 освіта/педагогіка, 05 соціальні та поведенкові науки
(шифр і назва)

Спеціальність: 053 соціальні та поведінкові науки, 011 освітні, педагогічні нау-
ки

Освітня програма: 022 «Дизайн», 024 «Хореографія», 025 «Музичне мистецт-
во», 026 «Сценічне мистецтво», 023 «Образотворче мистецтво, декоративне ми-
стецтво, реставрація», 028 «Менеджмент соціокультурної діяльності», 029 «Ін-
формаційна, бібліотечна і архівна справа», 034 «Культурологія».
(назва спеціалізації)

Галузь знань 01 освіта, 26 цивільна безпека
(шифр і назва)

освітній рівень бакалавр

вид дисципліни обов'язковий

Форма навчання заочна

Навчальний рік 2020

Кількість кредитів ECTS-90/3

Мова викладання, навчання та оцінювання українська

Форма підсумкового контролю екзамен

Викладач: канд. пед. наук, доцент, доцент кафедри гуманітарних дисциплін

Гавеля Оксана Миколаївна

**ЗАВДАННЯ ДЛЯ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ:
засвоїти основні поняття**

Безпека життєдіяльності і охорона праці (БЖД) – це галузь наукових знань, спрямована на вивчення небезпек, причин їх виникнення, властивостей і наслідків впливу на організм, з метою вставлення засобів захисту здоров'я та життя людини, створення безпечного і комфортного середовища існування як у

повсякденних умовах побуду та виробництва, так і в умовах надзвичайних ситуацій.

Основна мета БЖД і охорони праці – запобігання потенційним небезпекам для життя і здоров'я людини, які можуть бути спричинені природними катаклізмами, військовими діями, неефективною господарською діяльністю, недотриманням правил технічної безпеки тощо.

Біогеоценоз - найпростіша структура сучасної активної частини біосфери.

Жива речовина складається з живих організмів, які постійним використанням своєї речовини, безперервною зміною поколінь породжують одне із величезних планетних явищ, яке існує в біосфері землі.

За визначенням В. Вернадського, **ноосфера** – це «сфера розуму», яка з розвитком прогресу поступово охоплює всі місця, куди здатна проникнути людина - від глибоких надр Землі до найвищих шарів атмосфери.

Концепція коеволюції М. Моїсеєва.

За М. Моїсеєвим **концепція коеволюції** передбачає розвиток нового типу еволюціонізму – від відбору найбільш пристосованих в умовах певної системи змагань (**ринок**) до творчої еволюції (зцілення, навчання, співтворчість – **ноосфера**). Ключове місце в цьому інноваційному процесі займає становлення понятійного каркаса відповідних ідей, методів, технік і процедур, концентруючи проблематику системно-інтеграційних функцій творчості.

Процес глобалізації зазвичай трактують як зростання взаємозалежності і взаємозв'язку сучасного світу, який виявляється у невідпинній інтеграції технологій, держав, ринків і фінансів; у поширенні універсальних демократичних норм і цінностей, інформаційних мереж та електронної економіки.

Вражаючі фактори – чинники, які здатні завдавати шкоди як людям так і системам життєзабезпечення, призводити до значних матеріальних збитків у життєвому середовищі існування людини і у навколишньому середовищі.

Шкідливі і небезпечні фактори БЖД – це біологічні, фізичні, хімічні і психофізіологічні небезпеки для здоров'я і життя людини, які можуть завдавати її організму значної шкоди.

Шкідливі фактори – чинники, які призводять до погіршення самопочуття, зниження працездатності, захворювання і навіть до смерті.

Небезпечні фактори – чинники, які призводять до різноманітних пошкоджень організму, таких як травми, опіки, обмороження, до раптової смерті.

Генетично модифіковані продукти - це культури, які містять модифіковані гени, що підвищує їх стійкість до шкідників, погодних умов тощо і дозволяє значно збільшувати врожайність сільськогосподарської продукції. В Україні вирощують промисловим шляхом такі ГМО рослини як: картопля, кукурудза, соя, рапс і цукровий буряк.

Міністерство екології та природних ресурсів України на основі наукових принципів і міжнародного досвіду розробляє критерії оцінки ризику потенційного впливу ГМО на навколишнє середовище. Водночас, ГМО картопля була введена у 90-ті рр. ХХ ст. для проведення польових досліджень. Тоді була відсутня можливість здійснювати контроль за вирощуваною продукцією, унаслідок цього на українських полях здійснюється безконтрольне поширення ГМО продук-

ції. Українські виробники ГМО продукції бачать її переваги у високій врожайності. За оцінками спеціалістів від 50 % до 80 % сої, що вирощують на полях України є генномодифікованою. Експерти пояснюють це тим, що ГМО сою використовують на внутрішньому ринку України і не ввозять за кордон. В Україні в значно меншій кількості вирощують картоплю, кукурудзу, ячмінь, а також ГМО бавовну. Відсутність якісних програм нагляду за полями і контролю за насінням заохочує сільськогосподарських виробників використовувати ГМО культури.

Українськими науковцями доведено, що ця продукція має бути вилучена з широкого обігу, її використання має бути суворо заборонене, до отримання обґрунтованих даних щодо можливості її вживання. Також необхідне упровадження необхідних стандартів щодо можливості її використання.

Під *системним аналізом безпеки життєдіяльності й екології* розуміється сукупність методологічних засобів, які використовуються для підготовки й обґрунтування рішень, а в кінцевому результаті – для оптимізування взаємозв'язків глобальної системи «людина – природне середовище її існування та господарської діяльності» для вирішення проблем забезпечення безпеки життєдіяльності людини.

Антропогенна система – це система: «середовище існування людини - об'єкт антропогенного походження». В якості останнього може розглядатися технічний, біологічний або хімічний об'єкт, а також технічне обладнання, технологічне устаткування тощо, створені людиною.

Ергатична система – це система, основним складовим елементом якої є людина-оператор. Вона може бути керувальником транспортними засобами, диспетчерською службою шахт тощо.

Вітчизняні соціологи будують системи «*Соціальні показники*», включаючи в них показники цілей, ресурсів, соціальних механізмів і результатів.

У процесі формування означеної системи враховують такі *характеристики*:

- інтегральний характер показників, результатом чого є існування зв'язку між різними сферами життєдіяльності людини та рівнями соціального розвитку суспільства;
- співвідношення між цілями і досягненням фактичних результатів;
- внутрішня структурованість характеру показників, пов'язана зі ступенем розвитку економічних і соціальних результатів;
- здатність до фіксації не тільки кількісних змін, а і якісних станів.

Застосування системи «Соціальні показники» дозволяє не лише проводити порівняльний аналіз в соціальній сфері й на цій основі приймати правильні управлінські рішення (у технічній, економічній, культурній, безпековій, соціальній та інших сфера діяльності людини).

Наведемо *індикатори*, які можна застосовувати в соціокультурному аналізі з метою прогнозування *змін показників регіонального і місцевого екологічного, соціального та культурного розвитку*:

– *Демографія* (місцева та регіональна). Чисельність, густота, урбанізованість населення, вікові й етнічні пропорції співвідношення статей за віковими групами, структурою сімей.

– *Зайнятість* (місцева та регіональна). Чисельність працездатного населення, рівень безробіття в регіоні та містах.

– *Соціальна структура* (місцева та регіональна). Освітня структура населення, кількість у містах і регіонах студентів на 1 тис. населення, кількість осіб з вищою освітою, чисельність науковців, кількість учнів і студентів, що навчаються в закладах культурно-мистецької освіти, професійна структура населення, кількість працівників зайнятих у культурно-мистецькій сфері діяльності, структура населення за майновим статусом.

– *Інституціональна структура* регіональної і місцевої соціокультурної сфери.

– *Громадське життя* (місцеве та регіональне). Наявність громадських організацій (ділових, професійних, етнічних, політичних, релігійних); наявність творчих спілок; рівень суспільних проблем, що порушуються локальними засобами масової інформації; програми соціокультурного розвитку міст і регіонів (кількість, масштаб), ініційовані громадськими організаціями.

– *Злочинність, алкоголізм, наркоманія* (місцева та регіональна). Кількість вчинених населенням злочинів, у т.ч. за ступенем тяжкості, кількість осіб, засуджених за вчинення злочинів, страждаючих на алкогольну залежність, наркоманів.

Концепція ООН «Про сталий людський розвиток» спрямована на створення умов для збалансованого безпечного існування кожної сучасної людини і наступних поколінь.

Індикатори сталого розвитку включають екологічні, економічні, соціальні та психологічні показники її розвитку.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ: ПІДГОТУВАТИ СЕМІНАРСЬКІ ЗАНЯТТЯ.

ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Семінарське заняття № 1

Теоретичні засади дисципліни. Людина і середовище життєдіяльності

1. Зміст, завдання та основні термінологічні поняття дисципліни «Безпека життєдіяльності і охорона праці».

2. Середовище життєдіяльності людини: визначення, характеристика, основні складові. Техносфера і ноосфера: новітні уявлення, вплив на людину.

3. Людина як головний елемент БЖД: фізіологічні та психологічні особливості людини, системи сприйняття інформації.

4. Взаємозв'язок стану зовнішнього середовища, екології і внутрішніх систем організму людини.

5. Функції Державної служби з праці.

6. Основні вимоги держави до охорони праці на державних підприємствах і підприємствах недержавної форми власності для збереження здоров'я людини і безпечних умов життєдіяльності.

Контрольні питання

1. Визначення понять безпека життєдіяльності і охорона праці.
2. Охарактеризуйте середовище життєдіяльності людини.
3. Визначте поняття – техносфера і ноосфера.

Семінарське заняття № 2

Головні структурно-функціональні підсистеми БЖД. Фізичні і біологічні небезпеки

1. Структурно-функціональні підсистеми БЖД: призначення, роль у створенні комфортних і безпечних умов життєдіяльності людини.

2. Соціально значущі загрози здоров'ю людини: тютюнопаління, вживання наркотиків, алкоголізм, ВІЛ/СНІД.

3. Біологічні чинники небезпек: основні представники, особливості небезпечного впливу на організм людини.

4. Фізіологічні чинники небезпек (віброакустичні й електромагнітні хвилі, іонізуюча радіація, електричний струм), загальна характеристика, механізм біологічної дії.

5. Загальне уявлення та особливості психофізіологічних чинників небезпеки. Персональний комп'ютер: характеристики чинників негативного впливу на здоров'я людини, правила роботи.

Контрольні питання

1. Охарактеризуйте структурно-функціональні підсистеми БЖД.
2. Охарактеризуйте соціально значущі загрози здоров'ю людини: тютюнопаління, вживання наркотиків, алкоголізм, ВІЛ/СНІД.
3. Визначте наслідки ураження людини електричним струмом.
4. Визначення фізіологічні чинники небезпек.
5. Охарактеризуйте механізми біологічної дії.
6. Охарактеризуйте психофізіологічні чинники небезпек.
7. Визначте норми поведінки людей в умовах загрози зараження корона вірусом і масового поширення цієї інфекції (пандемії).

Семінарське заняття № 3

Надзвичайні ситуації (НС) і правила поведінки населення

1. Причини виникнення надзвичайних ситуацій. Характеристика природних, техногенних і соціально-політичних НС.
2. Правила поведінки населення в умовах надзвичайних ситуацій воєнного часу.
3. Сучасні технічні можливості усунення дії руйнівних факторів НС на людину і природне середовище.
6. Причини виникнення і характеристики зон зараження в НС.
7. Правила поведінки і евакуації населення при аваріях на вибухонебезпечних і хімічних підприємствах, об'єктах атомної енергетики.

Методичні поради

При вивченні цієї теми необхідно розглянути причини виникнення, класифікацію надзвичайних ситуацій; здійснити стислу характеристику можливих НС на території України та наслідки їх дії на людину і природне середовище; охарактеризувати основні осередки ураження при вибухах газоповітряної суміші. Особливу увагу звернути на вивчення наслідків НС, які можуть виникнути у місцевості вашого проживання. Поясніть як має використовувати населення інформацію штабів НС і ЦО з метою власної безпеки життєдіяльності.

Контрольні питання

1. Назвіть надзвичайні ситуації техногенного походження.
2. Охарактеризуйте надзвичайні ситуації природнього походження.
3. Назвіть основні причини виникнення НС соціально-політичного характеру.
4. Визначте правила поведінки населення в НС в умовах воєнного часу.
5. Здійніть класифікацію НС за масштабами їх поширення.
7. Схарактеризуйте осередки ураження, які виникають при вибухах газоповітряної суміші.
8. Надання першої допомоги населенню при аваріях з викидом хімічних речовин. Правила евакуації.
9. Назвіть наслідки ураження населення при аваріях на радіаційних об'єктах.

ВИКОНАЙТЕ НАСТУПНІ ЗАВДАННЯ:

Завдання 1. Статистичне оцінювання небезпечних чинників для життя людини в сучасних умовах.

Визначте види ризиків, його кількісні оцінки, коефіцієнт індивідуального ризику та методичні підходи для його оцінювання.

Завдання 2. Моделювання небезпечних подій та оцінювання рівня індивідуального ризику.

Охарактеризуйте етапи кількісного аналізу розвитку небезпечних подій та оцінювання ризику. Визначте головні небезпечні події, можливості застосування імовірнісних структурно-логічних моделей у розрахунках ризиків.

Завдання 3. Моделювання небезпечних ситуацій як сукупності багатофакторних подій.

1. Охарактеризуйте небезпечні ситуації як сукупність багатофакторних подій, розподілених у просторі та часі.

2. Визначте сучасні ризик-стратегії щодо зниження вірогідності реалізації небезпечних подій і мінімізації можливих негативних наслідків.

3. Назвіть головні принципи забезпечення безпечної життєдіяльності людини в умовах глобалізації.

Завдання 4. Порядок визначення соціальних показників.

1. Визначте основні характеристики демографічних показників у вашому місті або регіоні.

2. Охарактеризуйте зайнятість населення (місцеву та регіональну).

3. Виявіть характеристики соціальної структури (місцевої та регіональної).

4. Визначте освітню структуру населення місцевості, у якій ви проживаєте.

5. Охарактеризуйте стан злочинності, алкоголізму і наркоманії (місцева та регіональна).

6. Як впливають означені характеристики соціальних показників на вашу особисту безпеку.

Рекомендовані джерела:

Основна

1. Безпека життєдіяльності / Є. П. Желібо, Н. М. Заверуха, В. В. Зацарний / за ред. Є. П. Желібо: навч. посібник. Львів: Новий Світ-2000, 2001. 320 с.

2. Білявський Г. О., Фурдуй Р. С., Косьтіков І. Ю. Основи екології: підручник. 3-тє вид. Київ : Либідь, 2006. 408 с.

3. Буркинський Б. В., Степанов В. Н., Харичков С. К. Экономико-экологические основы регионального природопользования и развития // ИПРЭИ НАН Украины. Одеса : Фенікс, 2005. 575 с.

4. Джигирей В. С. Екологія та охорона навколишнього природного середовища: навч. посібник. 4-тє вид., випр. і доп. Київ : Знання, КОО, 2006. 319 с.

5. Желібо Є. П., Заверуха Н. М., Зацарний В. В. Безпека життєдіяльності. Київ : Каравела, 2003. 328 с.

6. Заверуха Н. М., Серебряков В. В., Скиба Ю. А. Основи екології: навч. посібник. 2-ге вид. Київ: Каравелла, 2008. 304 с.
7. Запорожець О. І. Безпека життєдіяльності: підручник. Київ: ЦУЛ, 2013. 448 с. <http://www.twirpx.com/file/1041986/>
8. Зеркалов Д. В. Безпека життєдіяльності: навч. посібник. Київ: Основа, 2011. [Електронний ресурс]1 електрон. опт. диск (CDROM) <https://www.zerkalov.org/files/bgd-k2011.pdf>
10. Корнієнко О. В. Безпека життєдіяльності та підтримання психосоматичного здоров'я молоді. Київ: Вид.-поліграф. центр «Київ. ун-т», 2004. 264 с.
11. Куницький Ю. А., Цареградська Т. Л., Плющай І. В. Основи екології: конспект лекцій для студ. фізик. фак-ту // Поліграфічна дільниця Ін-ту металофізики ім. Курдюмова НАН України, 2008. 88 с.
12. Кучерявий В. П. Екологія: підручник. Львів: Світ, 2000. 493 с.
13. Літвак С. М., Михайлюк В. О. Безпека життєдіяльності: навч. посібник. Миколаїв: ТОВ «Компанія ВІД», 2001. 230 с.
14. Мягченко О. П. Основи екології: підручник. Київ : Центр учб. літ-ри, 2010. 312 с.
15. Мягченко О. П. Безпека життєдіяльності людини та суспільства: навч. посібник. Київ: Центр учб. літ-ри. 2010. 384 с.
16. Наливайко Н. В. Невідкладна допомога: короткий виклад і тестові завдання: навч. посібник. Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2012. 268 с.
17. Охорона праці: Навч. посібник /З.М. Яремко, С.В. Тимошук, О.І. Третьак, Р.М. Ковтун. Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2010. 69 с.
18. Поліщук В. Г. Понятійно-категоріальний апарат політики стимулювання сталого розвитку регіону // Актуальні проблеми економіки. 2009. № 11. С. 168–173.
19. Потіш Л. А. Екологія: навч. посібник. Київ: Знання, 2008. 272 с.
20. Практикум з дисципліни «Екологія людини» для студентів денної та заочної форми навчання за напрямом 6.040106 «Екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування» (перелік 2006) та спец. 101 «Екологія» / Г.Ф. Гусев, А. П. Парасочка. Київ: НТУ, 2016. 126 с.
21. Програма дій «Порядок денний на ХХІ століття»: Ухвалена конф. ООН з навколишнього середовища і розвитку в Ріо-де-Жанейро (Саміт «Планета Земля», 1992 р.): пер. з англ. 2-ге вид. Київ: Інтелсфера, 2000. 360 с.
22. Радіоекологічна оцінка території зони безумовного (обов'язкового) відселення Житомирської області (20 років після аварії на ЧАЕС) / А. С. Малиновський, Л. Д. Романчик, М. І. Дідух, В. А. Кашпаров та ін. Житомир: Вид-во ДАУ, 2006. 76 с.
23. Стокалюк О. В. Аналіз нормативно-правової бази щодо використання генетично модифікованих організмів в Україні та за її межами // Цукор України. № 2. 2015. с. [Електронний ресурс] <https://sci.ldubgd.edu.ua/handle/123456789/1162>
24. Стокалюк О. В. Застосування генетично модифікованих організмів у харчовій промисловості та їх вплив на людину // Новітні науково-технічні рішення в харчовій промисловості. Львів: СПОЛОМ, 2015. С. 76–84.

25. Яким Р. С. Безпека життєдіяльності людини. Львів: Бескет Біт, 2005. 304 с.

Допоміжна

26. Барановський В. А. Екологічний атлас України. Київ: Географіка, 2000.

27. Бек У. Что такое глобализация? Ошибки глобализма – ответы на глобализацию / пер. с нем. А. Григорьева, В. Седельника; общ. ред. и послесл. А. Филиппова. Москва: Прогресс-Традиция, 2001. 304 с.

28. Білорус О. Г. Глобальна перспектива і сталий розвиток: (системні маркетинг. досл.). Київ: МАУП, 2005. 492 с.

29. Білявський Г. О. Основи екології: теорія та практика. Київ: Лібра, 2002. 352 с.

30. Бойко М. Ф., Чорний С. Г. Екологія Херсонщини: навч. посібник. Херсон: Terra, 2001. 155 с.

31. Вернадский В. И. Биосфера. Москва: Мысль, 1967. С. 49–69.

32. Вернадский В. И. О коренном материально-энергетическом живых и косных естественных тел биосферы. В кн. В. Вернадский. Москва: Современник, 1993. С. 425–461.

33. Гайнріх Д., Гертт М. Екологія: пер. з 4-го нім. вид. / наук. ред. пер. В. В. Серебряков. Київ: Знання-Прес, 2001. 287 с.

34. Герасимчук З. В. Стимулювання сталого розвитку регіону: теорія, методологія, практика: монографія / З. В. Герасимчук, В. Г. Поліщук. Луцьк: РВВ ЛНТУ, 2011. 516 с.

35. Головченко О. М. Чи можна вберегтись від СНІДу? Одеса: Маяк, 1995.

36. Голубець М. А. Середовищезнавство – перспективний розділ науки // Вісник Академії наук України. 2007. № 8. С. 3–13.

37. Гринів Л. С. Екологічно збалансована економіка: проблеми теорії: монографія / Л. С. Гринів. Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2001. 240 с.

38. Динаміка вмісту аніонних поверхнево-активних речовин у експериментальних спорудах гідрофітного очищення води / Л. Д. Романчук, Т. П. Федонюк, В. М. Пазич // Збалансоване природокористування. 2015. № 4. С. 72–76.

39. Домарецький В. А., Златев Т. П. Екологія харчових продуктів. Київ: Урожай, 1993. 192 с.

40. Ергатична система: мала гірнича енциклопедія: у 3-х т. / за ред. В. С. Білецького. Донецьк : Східний видавничий дім, 2004; 2013.

42. Конституція України. Основний закон. Київ, 1996.

43. Купчак В. Р. Формування еколого-економічного механізму енергозбереження в регіоні // Економічний аналіз: зб. наук. праць / Терноп. нац. економ. ун-т; редкол.: В. А. Дерій (гол. ред.) та ін. – Тернопіль: Економічна думка, 2014. Т. 18. № 3. С. 52–55.

44. Кучерявий В. П. Екологія. Львів: Світ, 2000. 480 с.

45. Макарка Г. В. Моделювання соціально-економічного розвитку Індустріального регіону з урахуванням енергозберігаючих технологій: автореф.

дис. на здобуття наук. ступеня д-ра екон. наук: спец. 08.00.11 «Математичні методи, моделі та інформаційні технології в економіці». Київ, 2009. – 35 с.

46. Мамалига В. М., Оробець Ю. М. Актуальні питання законодавчої підтримки енергозбереження // X Ювілейна міжнар. конф. «Ресурсоенергозбереження у ринкових відносинах»: зб. доп. Київ, 2003. С. 74–78.

47. Матейчик В. П., Хрутьба В. О. Науково-методичні підходи до підвищення рівня екологічної підготовки фахівців для сталого розвитку транспорту // В кн. : Вища освіта України: ризики, сподівання, успіхи : монографія / редкол.: М. Б. Євтух, Л. Г. Горяна, Н. О. Терентьєва. Київ: Інтерсервіс, 2015. 420 с. С. 233.

48. Особливості управління екологічними проектами та програмами / В. В. Морозов, Є. Д. Кузнецов, О. Б. Данченко, В. О. Хрутьба та ін. // Управління проектами, програмами та проектно-орієнтованим бізнесом: колективна монографія. Том 3. Київ: ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», 2013. 238 с.

49. Перспективи розвитку альтернативної енергетики на Поліссі України / В. О. Дубровін, Л. Д. Романчик, Т. П. Василюк та ін. Київ: Центр учб. літ-ри, 2014. 335 с.

50. Придатко О. В., Ренкас А. Г., Бурак Н. Є., Лемішко М. В. Інтеграція 3D-інтерактивних технологій навчання в освітні проекти безпеко-орієнтованих спеціальностей // Вісник ЛДУ БЖД. № 15. 2017. С. 46–54.

52. Про забезпечення санітарного та епідеміологічного благополуччя населення: Закон України // Відомості ВР України. 1994. № 27.

53. Про захист людини від впливу іонізуючих випромінювань: Закон України від 14 січня 1998 р. Київ, 1998.

Інтернет-ресурси

61. Безпека життєдіяльності <http://lib.vippo.org.ua/periodyka.php?book=8383>

62. Виробничо-практичний журнал «Надзвичайна ситуація» <http://ns-plus.com.ua>

63. Державне управління охорони навколишнього природного середовища в Херсонській області – офіц. веб-сайт. http://www.library.kherson.ua/young/taur_eco.htm – Екологія Херсонщини

64. Доповіді Грінпісу з глобальних і регіональних екологічних проблем. Сайт Greenpeace <http://www.greenpeace.org/>.

65. Електронний архів Житомирського національного агроекологічного університету з безпеки життєдіяльності <http://ir.znau.edu.ua/>

66. Інформація про стан навколишнього природного середовища Херсонської області <http://ecology.ks.ua/>

67. Про потенційні ризики радіоактивного зараження територій. Сайт норвежської організації «Беллуна» <http://www.bellona.no/>